

Udskrift af dombogen

Indgået

05 OKT. 2006

Politikontoret i Haderslev

DOM

afsagt den 4. oktober 2006.

Anklagemyndigheden

mod

T1

3

Anklageskrift er modtaget den 2. juni 2006.

T1 er tiltalt for overtrædelse af:

dyreværnsloven § 28, stk. 1, 1. pkt., stk. 2 og 7, jf. § 1 og 2,
ved den 27. februar 2006

i forbindelse med udøvelse af erhverv som svineproducent at have behandlet en so groft uforsvarligt, idet soen blev leveret til slagteriet Danish Crown med skulderyår der kategoriseres til grad 3, hvor der omkring skulderknoglen sås voldsom granulationsvævsdannelse og knogledannelser, hvorved soen har været udsat for smerte, lidelse og væsentlig ulempe og ikke har været passet under hensyntagen til dens sundhedsmæssige behov.

Anklagemyndigheden har nedlagt påstand om en bøde på 10.000 kr.

Tiltalte har nægtet sig skyldig.

Tiltalte har forklaret, at han har været svineproducent siden 1989. Han har en mellemstor besætning på 600 søer med salg af 8 kilos smågrise. Han leverer til slagteriet ca. hver 14. dag. Han kører selv grisene i en udleveringsvogn til et sted aftalt med vognmanden for at undgå smitte fra vognmanden. På mødestedet leveres grisene over i vognmandens lastbil. Den i anklageskriftet omtalte so var tiltaltes so. Soen havde intet skulderyår inden leveringen. Billederne i sagen er taget efter slagtingen, dvs. efter soen er kogt og afhåret. Endvidere er soen først slagtet dagen efter, at tiltalte leverede den til slagteriet. På billederne ses, at den har været oppe at slås inden slagtingen. Tiltalte observerede intet ved leveringen. Det gjorde de heller ikke på slagteriet. Soen har ikke været i behandling for skulderyår, og som tidligere anført er ridserne, der ses på billede A fra et slagsmål. Hvis der har været proble-

SA 0002

mer med skuldersår ville tiltalte have bemærket det bl.a. på tavler m.v. Han blev sigtet den 28. marts 2006. Foreholdt afhøringsrapporten forklarede tiltalte, at han ikke kan huske, at han til politiassistent **AA** har forklaret, at der har været en tidligere skade, som han har ophelet. Tiltalte er sikker på, at han ikke har haft soen i behandling. Tiltalte forklarede videre, at søerne dagligt tilses. Udover ham er der to medhjælpere, der tilses besætningen. De behandler sår, når sårene opdages. En gang pr. måned kommer dyrlægen og tilses besætningen. Han kigger også efter skuldersår, og dyrlægen har ikke bemærket noget vedrørende den omhandlede so. Ingen af dyrene var halt så vidt tiltalte husker. Den pågældende dag blev der kl. 13.15 afhentet 8 søer. På forsvarerens spørgsmål forklarede tiltalte, at vognmanden bestilles af Danish Crown på foranledning af tiltalte. Tiltalte var tilstede, da søerne blev læsset over i vognmandens bil. Umiddelbart efter leveringen til slagteriet havde tiltalte besøg af **BB** fra Sønderjysk Svinerådgivning. **BB** gennemførte et Code of Practice-besøg, dvs. hun tjekker forholdene i besætningen. Det er Danish Crown, der har udarbejdet retningslinierne for gennemførelsen af Code of Practice-besøg. Hvis tiltalte opdager et skuldersår af grad 1 eller 2 påbegyndes en behandling. Søerne kommer til at gå på gummimåtter, der bruges skulderpuder og såret smøres 2 gange dagligt med zinksalve. **BB** kom ikke med nogle påtaler i forbindelse med besøget. Han har fra oktober 2005 til 21. september 2006 i alt leveret 188 søer. Af år til dato svineafregningen fremgår, at der har været 2 med skuldertrykning. En med grad 1, den anden er denne so, og tiltalte bemærkede, at soen ikke blev kasseret på slagteriet.

Embedsdyrlæge **V ** har forklaret, at han har været embedsdyrlæge i Danmark i 5 år og tidligere 20 år i Tyskland. Vidnet indgav en anmeldelse. Han fik kendskab til sagen, idet han den pågældende dag stod i efterkontrollen, dvs. kontrollen efter slagtingen. Det er ham, der har taget de fotos, der er i sagen. Han kategoriserede skuldersåret til grad 3. Inden skoldningen, afhåringen og slagtingen var såret ikke så tydeligt. Såret er sprunget op i forbindelse med slagtingen. Vidnet er sikker på, at tiltalte har vidst, at soen har haft et skuldersår. Der har tidligere været et åbent sår, hvor knoglen næsten har stukket ud. Såret er ophelet ved en behandling. Han tror, at soen er blevet behandlet med zinksalve. Tiltalte burde have behandlet såret på et tidligere tidspunkt, så det kunne undgås, at det blev til en grad 3. Hvis soen havde været passet korrekt, ville det ikke være blevet til grad 3. Det tager ca. et ½ år for et skuldersår at udvikle sig til grad 3. Grad 1 eller 2 er blot en lille trykning. Ved grad 3 får soen en generelt dårligere tilstand. En so med skuldersår, grad 3, kan godt gå normalt og er således ikke halt. Soen har haft det dårligt i den proces, hvor skuldersåret udviklede sig fra grad 0 til grad 3. På forsvarerens spørgsmål forklarede vidnet, at soen blev leveret til slagting den 27. februar 2006. Vidnet har ikke set soen i levende live. Skuldersåret har ikke kunnet ses i levende live. Det er en anden dyrlæge, der har gennemført det levende syn. Soen var i orden ved det levende syn. Soen blev indleveret den 27. februar 2006 kl. 15.00. Den blev slagtet den 28. februar. Søerne går indtil slagtingen sammen med andre søer i en

stald. Søerne tilses i denne periode af en dyrlæge. Selve slagtingen foregår således: Først bedøves soen, herefter afblødes den, den kommes i et skoldekar, afhåres i en maskine, hænges op og afhåres igen og herefter slagtes den. Vidnet mener ikke, at et skuldersår kan opstå indefra, uden at der er hul på huden. Vidnet har ikke hørt om, at andre dyrlæger mener, at et skuldersår kan opstå indefra. Da soen kom til slagteriet, havde den det ikke dårligt. Det var forsvarligt at sende soen til slagting, da såret var ophelet.

Retten bemærkninger:

Det kan lægges til grund, at der på den i anklageskriftet omhandlede so efter slagtingen kunne konstateres et skuldersår af grad 3, og at skuldersåret ikke kunne ses ved leveringen til slagteriet og heller ikke blev observeret ved det levende syn. Efter vidnet embedsdyrlæge $\checkmark \setminus$ forklaring samt Fødevaredirektoratet Fødevareregion Sønderjyllands skrivelse af 21. november 2003 må det lægges til grund, at udviklingen af kroniske skuldersår påfører søer en ikke ubetydelig smerte, lidelse, varigt mén og væsentlig ulempe og er tegn på manglende omsorg for deres situation og at udviklingen af skuldersår kan forebygges eller afhjælpes tidligt i forløbet ved tilstrækkelig opmærksomhed og rettidig indgriben. Retten finder således ikke, at soen har været passet under hensyntagen til dens sundhedsmæssige behov. Dog ses der ikke at være ført bevis for, at soen har været behandlet groft uforsvarligt, bl.a. henset til, at vidnet embedsdyrlæge $\checkmark \setminus$ har forklaret, at det har været forsvarligt at aflevere soen til slagting.

Straffen fastsættes til en bøde på 5.000 kr., jf. dyrevæmsloven § 28, stk. 1, 1. pkt., stk. 2 og 7, jf. § 1 og 2.

Thi kendes for ret:

Tiltalte skal betale en bøde på 5.000 kr.

Forvandlingsstraffen er fængsel i 8 dage.

Tiltalte skal betale sagens omkostninger.

Iben Leisner

/anp54206d.dtd

Udskriftens rigtighed bekræftes.

Retten i Haderslev, den 4. oktober 2006

P.d.v.

Anni Petersen. ktfm.

D O M

afsagt den 6. juni 2008 af Vestre Landsrets 3. afdeling
(dommerne C. Haubek, Thomas Jønler og Jørgen Lykkegård
(kst.)) i ankesag

Anklagemyndigheden

mod

T

(advokat Joan Vollertsen, Aabenraa).

Retten i Haderslev har den 4. oktober 2006 afsagt dom i 1.
instans

Tiltalte har påstået frifindelse.

Anklagemyndigheden har påstået stadfæstelse.

Anklagemyndigheden har for landsretten berigtiget tiltalen,
således at tiltalen vedrører overtrædelse af:

"dyreværnslovens § 28, stk. 1, 1. pkt., jf. stk.
7, jf. § 1 og § 2, ved i en periode frem til den
27. februar 2006 i
i forbindelse med udøvelse af erhverv
som svineproducent at have behandlet en so ufor-
svarligt, idet soen den 27. februar 2006 blev le-
veret til slagteriet Danish Crown med skuldarsår,

der kategoriseres til grad 3, hvor der omkring skulderknoglen sås voldsom granulationsvævsdannelse og knogledannelse, hvorved soen har været udsat for smerte, lidelse og væsentlig ulempe, og ikke har været passet under hensyntagen til dens sundhedsmæssige behov."

I november 2003 udsendte Fødevedirektoratet en meddelelse om skulderrsår hos søer. I meddelelsen hedder det blandt andet:

"Fødevedirektoratet har modtaget en henvendelse fra professor Henrik Elvang Jensen, KVL, vedlagt en rapport over et veterinært speciale vedrørende de dyreværns-mæssige aspekter ved forekomst af skulderrsår hos søer. I rapporten defineres skulderrsår som læsioner. Der kan inddeles i graderne 0 til 5 [4] med udgangspunkt i en makroskopisk vurdering af læsionerne på slagtekroppen.

Grad 0 - ingen læsioner eller læsioner som sandsynligvis er afstedkommet af slagsmål.

Grad 1 - læsioner begrænset til epidermis, eventuelt med moderat sårskorpe.

Grad 2 - læsioner inddragende dermis, evt. omfattende sårskorpe og ringe fibrosering/ granulationsvævsdannelse.

Grad 3 - læsioner som inddrager subkutis, der ses voldsom granulationsvævsdannelse.

Grad 4 - læsioner med blotlagt skulderknogle/knoglenydannelser.

Billeder med eksempler på de forskellige grader af skulderrsår er vist i bilaget.

Fødevedirektoratet, VA3, fandt at rapporten belyste et alvorligt problemområde og sendte rapporten til Det Veterinære Sundhedsråd med anmodning om en udtalelse i relation til oplysningerne heri.

Det Veterinære Sundhedsråd har den 18. november 2003 udtalt:

"Udvikling af sår på skulderen hos søer er ofte forekommende. Hyppigheden i en besætning er relateret til en række disponerende faktorer så som opstaldningsform, huld, temperament, liggeadfærd,

pasning, stadie i produktionen m.m. Sårene udvikles især i laktationsperioden hos søer i farestalde. Sårene er at opfatte som liggesår og opstår som følge af længerevarende trykning mod et hårdt underlag resulterende i iskæmi af hud og underliggende væv mellem huden og kammen (tuber spina scapulae) på skulderbladet. Sårene, der kan være ensidige eller dobbeltsidige, kan udvikle sig så kraftigt, at huden bliver gennembrudt og tilstanden medinddrager subkutis alene eller dybereliggende strukturer som muskulatur og skulderbladsknogle, der i svære tilfælde kan være blotlagt. Ofte er sårene sæde for voldsom granulationsvævsvæddannelse eller knoglenyddannelse som tegn på en længerevarende tilstand. Sårene heler forholdsvis hurtigt med dannelse af ar, når søerne tilbydes en anden opstaldningsform med et blødere underlag. Udviklingen af disse kroniske skulderrsår påfører søerne en ikke ubetydelig smerte, lidelse, varigt mén og væsentlig ulempe og er tegn på manglende omsorg for deres situation.

Dyr skal beskyttes bedst muligt mod smerte, lidelse, angst, varigt mén og væsentlig ulempe og enhver, der holder dyr, skal sørge for, at de behandles omsorgsfuldt og huses, fodres, vandes og passes under hensyntagen til deres sundhedsmæssige behov. Rum og arealer, hvor dyr holdes, skal indrettes på en sådan måde, at dyrets behov tilgodeses.

Rådet anser udvikling af kroniske skulderrsår hos søer for en tilstand, der kan forebygges eller afhjælpes tidligt i forløbet ved tilstrækkeligt opmærksomhed og rettidig indgriben fra staldpersonalets side. Skulderrsår kan herved undgås eller afhæles ved, at søerne får et blødere underlag at ligge på, inden tilstanden udvikler sig til et forhold af dyreværns­mæssigt betænkelig karakter.

Med udgangspunkt heri finder Rådet, at optræden hos søer af kroniske skulderrsår (ulcera i regio scapularis), der har en udtrækning medinddragende subkutis alene eller subkutis og dybereliggende strukturer som muskulatur og skulderbladsknogle, er dyreværns­mæssigt stærkt kritisabelt, jf. dyreværnslovens § 1, § 2 og § 3, stk. 1.

Rådet skal tillige gøre opmærksom på, at skulderrsår af ovennævnte karakter kan udgøre et kødkont-

rolmæssigt og levnedsmiddelhygiejnisk problem, idet regionale lymfeknuder kan huse sår bakterier, hvilket kan føre til pyæmisk tilstand."

Skulderrsår der medinddrager subkutis alene eller subkutis og dybereliggende strukturer som muskulatur og skulderbladsknogle er, efter Fødevaredirektoratets, VA3's opfattelse, at sidestille med skulderrsår beskrevet i ovennævnte rapport som grad 3 og 4.

Det fremgår af Rådets udtalelse, at udviklingen af kroniske skulderrsår påfører søerne en ikke ubetydelig smerte, lidelse, varigt mén og væsentlig ulempe og er tegn på manglende omsorg for deres situation.

Det fremgår også af Rådets udtalelse at optræden hos søer af kronisk skulderrsår (ulcera i regio scapularis), der har en udstrækning medinddragende alene eller subkutis og dybereliggende strukturer som muskulatur og skulderbladsknogle, er dyreværnsmæssigt stærkt kritisabelt, jf. dyreværnslovens § 1, § 2 og § 3, stk. 1.

På det foreliggende grundlag er det Fødevaredirektoratet, VA3's opfattelse, at tilfælde af skulderrsår hos søer med et omfang, der medinddrager subkutis alene eller subkutis og dybereliggende strukturer som muskulatur og skulderbladsknogle, der ifølge Rådets udtalelse påfører søerne en ikke ubetydelig smerte, lidelse, varigt mén og væsentlig ulempe (grad 3 og 4), må betragtes som groft uforsvarligt behandling af dyr. En dyrlæge, der bliver bekendt med at dyr behandles uforsvarligt, skal jf. § 20, stk. 1, i Dyreværnsloven anmelde forholdet til politiet.

Af Det Veterinære Sundhedsråds udtalelse fremgår, at Rådet anser udviklingen af kroniske skulderrsår hos søer for en tilstand, der kan forebygges eller afhjælpes tidligt i forløbet ved tilstrækkelig opmærksomhed og rettidig indgriben. Det vil således være nødvendigt at foretage korrigerende handlinger med henblik på at rette op på den konkrete situation. I tilfælde af, at der konstateres grad 1 eller grad 2 skulderrsår finder VA3 det nødvendigt, at der overfor besætningsejeren indskærpes, at der

skal gribes ind med henblik på at undgå udvikling af skuldarsår af grad 3 eller 4.

Der er Fødevaredirektoratet VA3's opfattelse, at søer med skuldarsår grad 3 og 4 ikke er egnede til længere transport (over ca. 4 timer). Hvorvidt søer med skuldarsår grad 3 og 4 er egnede til kortere transport (under ca. 4 timer) må bero på en konkret vurdering i det enkelte tilfælde, herunder soens adfærd, smerteytringer, sårets tilstand m.m. Under en eventuel transport er det et krav, at soen transporteres adskilt fra andre dyr på et velstrøet leje. Det bemærkes, at dette afsnit alene er medtaget af hensyn til belysning af transportørens rolle ved transport af søer med skuldarsår. Når der konstateres tilfælde af grad 3 eller grad 4 skuldarsår har en dyrlæge pligt til at melde forholdet til politiet som beskrevet ovenfor."

Fødevarestyrelsen udsendte den 6. juli 2006 en ny meddelelse, der erstattede meddelelsen af november 2003. Meddelelsen gentog i indledningen redegørelsen for gradinddelingen af skuldarsår og citerede Det Veterinære Sundhedsråds udtalelse af 18. november 2003. I meddelelsen hedder det herefter blandt andet:

"Efter modtagelsen af udtalelsen fra Det Veterinære Sundhedsråd udsendte fødevarestyrelsen i november 2003 en meddelelse vedrørende skuldarsår hos søer. På det dengang foreliggende grundlag var det Fødevarestyrelsens opfattelse, at tilfælde af skuldarsår hos søer med et omfang, der medinddrager subkutis alene eller subkutis og dybereliggende strukturer som muskulatur og skulderbladsknogle, der ifølge Rådets udtalelse påfører søerne en ikke ubetydelig smerte, lidelse, varigt mén og væsentlig ulempe (grad 3 og 4), måtte betragtes som groft uforsvarlig behandling af dyr.

Det Veterinære Sundhedsråd har efterfølgende i en række sager udtalt, at skuldarsår grad 4 må anses for værende groft uforsvarlig behandling af dyr, mens skuldarsår grad 3 må anses for uforsvarlig behandling af dyr. På baggrund af Det Veterinære Sundhedsråds udtalelse, er det Fødevarestyrelsens opfattelse, at udviklingen af skuldarsår grad 4 er

groft uforsvarlig behandling af dyr. Det er Fødevarestyrelsens opfattelse, at forholdet skal anmeldes til politiet.

Det er endvidere Fødevarestyrelsens opfattelse, at udviklingen af skuldarsår grad 3 er uforsvarlig behandling af dyr. Det er imidlertid Fødevarestyrelsens opfattelse, at skuldarsår grad 3 henfører til specielle former for uforsvarlig behandling af dyr, og derfor skal anmeldes til politiet.

Af Det Veterinære Sundhedsråds udtalelse fremgår, at Rådet anser udviklingen af kroniske skuldarsår hos søer for en tilstand, der kan forebygges eller afhjælpes tidligt i forløbet ved tilstrækkelig opmærksomhed og rettidig indgriben. Det vil således være nødvendigt at foretage korrigerende handlinger med henblik på at rette op på den konkrete situation. I tilfælde af, at der konstateres grad 1 eller grad 2 skuldarsår finder Fødevarestyrelsen det nødvendigt, at det overfor besætningsejeren indskærpes, at der skal gribes ind med henblik på at undgå udvikling af skuldarsår af grad 3 eller 4.

...

Når der konstateres tilfælde af grad 3 eller grad 4 skuldarsår er det Fødevarestyrelsens opfattelse, at forholdet skal anmeldes til politiet som beskrevet ovenfor."

Den 3. januar 2007 udsendte Fødevarestyrelsen en orientering til praktiserende dyrlæger om skuldarsår hos søer. Orienteringen indeholdt i indledningen ligesom meddelelserne af 2003 og 2006 redegørelsen for gradinddelingen og citerede udtalelsen af 18. november 2003 fra Det Veterinære Sundhedsråd. Endvidere gentog Fødevarestyrelsen sin opfattelse anført i meddelelsen fra 2006 om, at udviklingen af et skuldarsår af grad 4 er groft uforsvarlig behandling af dyr. Vedrørende skuldarsår af grad 3 er der anført følgende:

"Det er endvidere Fødevarestyrelsens opfattelse, at udviklingen af skuldarsår grad 3 er uforsvarlig behandling af dyr. Det er imidlertid Fødevaresty-

relsens opfattelse, at skuldarsår grad 3 henhører til specielle former for uforsvarlig behandling af dyr.

En dyrlæge, der bliver bekendt med, at dyr behandles uforsvarligt, skal jf. § 20, stk. 1 i dyreværnsloven anmelde forholdet til politiet. Dette gælder dog ikke, hvis forholdet ikke er groft og i øvrigt straks rettes."

Den 23. januar 2007 besvarede Det Veterinære Sundhedsråd blandt andet følgende spørgsmål i en anden sag:

"Spørgsmål 1:

Er det muligt at vurdere, gradinddele, graduere et skuldarsår på en levende so uden at foretage en fysisk undersøgelse af såret, herunder palpation og sondering?

Svar ad 1:

Rådet finder det muligt, i tydelige tilfælde, groft at vurdere og gradinddele skuldarsår på en levende so uden en tæt fysisk kontakt og undersøgelse, herunder palpation og sondering af sårene."

Den 17. august 2007 besvarede det Veterinære Sundhedsråd følgende spørgsmål til brug under denne ankesag:

"Spørgsmål 1:

Hvordan vil rådet karakterisere det omhandlede skuldarsår?

Svar ad 1:

Rådet har rekvireret materiale fra den i sagen omtalte so og ladet det obducere på Laboratorium for Veterinær Patologi, Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole. Ved undersøgelse af materialet fra højre side af soen fandtes ved inspektion af præparatet i skulderregionen, umiddelbart over skulderbladskammen, et cirkulært sår med en diameter på ca. 6 cm. I sårrandene var der ardannelse i huden. Efter gennemskæring/-savning af såret og den underliggende del af skulderbladskammen fandtes såret at medinddrage underhuden (subcutis), idet sårbunden og sårets sider begrænsedes af nydannet bindevæv

med en tykkelse varierende mellem 0,2 og 0,4 cm. I bunden af såret var bindevævsnydannelsen beliggende op mod skulderbladskammen, hvorpå der sås let periostal nydannelse og bindevævsdannelse. De patoanatomiske manifestationer betinger, at skuldersåret skal karakteriseres som en grad 3.

Spørgsmål 2:

Hvor længe har det omhandlede sår været under udvikling.

Svar ad 2:

Lægges svar ad 1 til grund har læsionen en alder på ikke under 10-12 dage.

Spørgsmål 3:

Har soen i forbindelse med, at såret har udviklet sig, været påført smerte, og har soen i den periode været udsat for uforsvarlig eller grov uforsvarlig behandling?

Svar ad 3:

Under udvikling af det omhandlede skuldersår med gennembrud af huden over skulderbladskammen, sår-dannelse og udviklingen af granulationsvævsdannelse og knoglenydalelser har soen været udsat for en betydelig grad af smerte, lidelse, angst, varigt men og væsentlig ulempe. Lægges dette til grund, finder Rådet, at soen har været udsat for uforsvarlig behandling, jf. dyreværnslovens §§ 1 og 2.

På foranledning af tiltaltes forsvarer anmodes Rådet endvidere om at besvare nedenstående spørgsmål:

Spørgsmål 4:

Når det lægges til grund, at skuldersår generelt opstår, mens soen opholder sig i farestalden, bedes Rådet beskrive, hvor hurtigt et skuldersår udvikler sig fra kategori 0 til kategori 3 samt årsagen hertil. Rådet bedes herunder oplyse, om årsagen skyldes, at soens huld hurtigt svinder ind som følge af løsdriftsforhold, samt pasning af smågrise.

Svar ad 4:

Det er Rådets vurdering, at de væsentligste risikofaktorer for udvikling af skuldersår omfatter

fuldstyring før og efter faring, underlagets beskaffenhed, den til rådighed værende plads for soen i fareboksen, soens sundhedstilstand og benstyrke samt staldtemperatur og vandtildeling. Rådet kan ikke udtale sig mere specifikt om årsagsforholdene og tidsforløbet for udviklingen fra kategori 0 til kategori 3 i den konkrete sag.

Spørgsmål 5:

Rådet bedes oplyse på hvilket tidspunkt, ejeren skal aflive en so, der opholder sig med sine smågrise i farestalden og pådrages et skuldarsår.

Svar ad 5:

Rådet anser udvikling af kroniske skuldarsår hos søer for en tilstand, der kan forebygges eller afhjælpes tidligt i forløbet ved tilstrækkelig opmærksomhed og rettidig indgriben fra besætningsejeren eller staldpersonalets side. Skuldarsår kan undgås eller opheles ved, at søerne får et blødt underlag at ligge på samt en sufficient sårbehandling, inden tilstanden udvikler sig til et forhold af dyreværnsmæssigt uforsvarlig karakter. Rådet finder, at landmanden ved skuldarsår af grad 3 selv kan iværksætte behandling under vejledning af besætningsdyrlægen, denne behandling kan eventuelt være aflivning.

Spørgsmål 6:

Rådet bedes oplyse, om et skuldarsår kan hele op, uden at ejeren er opmærksom på skuldarsåret, og griber ind ved blandt andet at give soen et blødere underlag og sårpleje.

Svar ad 6:

Rådet finder, at et skuldarsår ikke kan udvikles eller opheles uden at ejeren ved passende omhu og pasning har været opmærksom på lidelsen.

Spørgsmål 7:

Rådet bedes oplyse, om det kan udelukkes, at det i sagen omhandlede skuldarsår var et kategori 1 eller 2 skuldarsår, mens soen opholdt sig i besætningen.

Svar ad 7:

Ja. Se svar ad 1. Til støtte for Rådets opfattelse af sammenhæng mellem vurderingen af skuldarsår ved kødkontrollen og de kliniske fund inden slagtingen skal henvises til specialopgave udarbejdet

af veterinærstuderende Jens Strathe med professor Jens Peter Nielsen som vejleder (Shoulder Lesions in Danish Sows, 2007). Specialopgavens formål var at beskrive mulige sammenhænge mellem kliniske fund og post mortem patoanatomisk graduering baseret på materiale fra 14 dages slagtninger af søer på et dansk soslagteri. Det konkluderes i undersøgelsen, at alle anmeldepligtige skuldarsår (grad 3 og 4) blev fundet ved den kliniske undersøgelse og de var beskrevet med stort set de samme symptomer (hudforandring, fast og adherent hævelse). Rådet finder det udelukket, at det i sagen omhandlede skuldarsår har været et skuldarsår af kategori 1 eller 2 ved leveringen fra besætningen.

Spørgsmål 8:

Rådet bedes oplyse, om det kan udelukkes, at det i sagen omhandlede skuldarsår ikke har fremstået synligt i hudoverfalden på soen, mens soen opholdt sig i besætningen.

Svar ad 8:

Se svar ad 7.

Spørgsmål 9:

Rådet bedes oplyse, om det kan udelukkes, at det i sagen omhandlede skuldarsår kan have fremstået som et kategori 1 eller 2 skuldarsår, mens soen opholdt sig i besætningen.

Svar ad 9:

Se svar ad 7.

Spørgsmål 10:

Kan ophold på et slagteri i ca. et døgn og/eller slagteprocessen have forværret skuldarsåret.

Svar ad 10:

Rådet finder, at såvel transport, ophold på et slagteri og den slagtemæssige behandling, hvor skoldning, hårstødning, svidning og den efterfølgende mekaniske skrabning kan medføre lædering af et skuldarsår, der kan være mere eller mindre afhelet, hvorved såret kan skifte udseende. Jf. svar ad 7 er det Rådets opfattelse, at såret kategorisering ikke ændres.

Spørgsmål 11:

Såfremt spørgsmål 3 er besvaret bekræftende, bedes Rådet beskrive, hvori smerterne består, samt oply-

se om de smerter, soen udsættes for, overstiger smerterne ved ondartet lungesygge, PRRS eller lignende sygdomme i udbrud.

Svar ad 11:

Smerter forårsaget af skuldarsår hos en so er knyttet til påvirkningen af føleenerver i de tryklæsioner, der påføres hud, det underliggende væv og knogle samt de udefra kommende fysiske påvirkninger af disse, når soen ligger eller bevæger sig. Rådet har ikke kendskab til metoder, der kan sammenligne smerter forårsaget af skuldarsår og smerter forårsaget af infektionssygdomme. Rådet finder, at levende organismer generelt lever under vilkår, hvor disse kan blive ramt af mangeartede infektioner og de patofysiologiske påvirkninger, der følger heraf. Det er Rådets holdning, at levende dyr ikke bør holdes under vilkår, hvor de udsættes for dyreværnsmæssigt uacceptable og ufor-svarlige forhold, der er forårsaget af produkti-onssystemer og manglende omhu med dyrenes pasning.

Spørgsmål 12:

Rådet bedes oplyse om baggrunden for, at ejeren skal aflive en so, der har diende smågrise og får et skuldarsår af kategori 3, men ejeren ikke skal aflive en so, der f.eks. får ondartet lungesygge i udbrud.

Svar ad 12:

Se svar ad 11."

Den 17. oktober 2007 besvarede Det Veterinære Sundhedsråd en række spørgsmål fra Fødevarestyrelsen om skuldarsår. I Det Veterinære Sundhedsråds besvarelse hedder det blandt andet:

"Fødevarestyrelsen er via dagspressen blevet bekendt med at ca. 10 svineproducenter indenfor de seneste par år er blevet frikendt for levering af søer med udvendigt ophælede skuldarsår af grad 3 og 4 til slagteriet. Det forlyder også at der for nuværende føres flere lignende sager ved domstolene.

Familie- og forbrugerministeren har i samråd den 6. juni 2007 i Folketingets Udvalg for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri tilkendegivet, at Fødevaresty-

relsen vil forelægge sagen for Det Veterinære Sundhedsråd.

Fælles for de frifindende domme er bl.a., at skuldtersåret har været udvendigt ophelet ved leveringen af soen til slagteriet og således ikke er bemærket ved det levende syn ved ankomsten til slagteriet, men først er konstateret ved post mortem undersøgelsen.

Der lægges i flere af de frifindende domme bl.a. vægt på, at det ikke med sikkerhed kan lægges til grund, at såret på et tidspunkt har fremstået som et åbent alvorligt skuldtersår, da skuldtersårene ikke blev konstateret af den tilsynsførende dyrlæge ved ankomsten til slagteriet.

På baggrund af ovenstående skal Fødevarestyrelsen anmode Det Veterinære Sundhedsråd om en udtalelse i nedennævnte spørgsmål:

Rådet skal udtale:

Spørgsmål 1:

Påfører udviklingen af skuldtersår af henholdsvis grad 3 og grad 4 i alle tilfælde soen en ikke ubetydelig smerte og lidelse, således at soen i forbindelse med udvikling af skuldtersåret har været udsat for uforsvarlig henholdsvis groft uforsvarlig behandling?

Svar ad 1:

Rådet finder, at udviklingen af et kronisk skuldtersår med afslidning af huden over skulderbladskammen, sårdannelse og udvikling af granulationsvæv og/eller afslidning af såvel underhud som dele af det underliggende knoglevæv og knogledannelse, påfører soen en ikke ubetydelig grad af smerte, lidelse, varigt men og væsentlig ulempe.

Rådet er ikke bekendt med hverken danske eller internationale undersøgelser, der vurderer smertegraden i forbindelse med udvikling af skuldtersår hos søer. Fra humane kliniske forhold vedrørende liggesår er Rådet bekendt med, at disse er forbundet med en høj grad af smerte og voldsomt ubehag. Denne smerte øges, hvis der opstår infektion i såret.

Hos søer er skuldtersår grad 3 og grad 4 stort set

altid inficerede, evt. med spredning til lymfeknuder og knoglemarv. Grad 4 er herudover stort set altid ledsaget af større eller mindre knoglenydannelse udgående fra benhinden omkring området med afslidt knoglevæv.

Selv om søers smerteopfattelse måske ikke helt kan sammenlignes med menneskers smerteopfattelse, tillader Rådet sig at bygge sin vurdering af de dyreværns-mæssige forhold ved skuldarsår hos søer på følgende forhold:

1. Liggesår hos mennesker angives at være forbundet med en høj grad af smerte og ubehag.
2. Skuldarsår hos søer er at opfatte som liggesår, der i grad 3 og 4 involverer dybereliggende strukturer, herunder evt. underliggende knoglevæv.
3. Sårene er oftest i de svære grader inficerede, hvilket i den humanmedicinske forskning vedrørende liggesår angives at øge smertegraden.
4. Søer med skuldarsår udviser ofte større besvær med at rejse sig end søer uden skuldarsår indikerende, at tilstanden er forbundet med smerte af kronisk karakter.
5. Ved berøring af et skuldarsår udviser soen altid vekslende grader af smerteytring.

Skuldarsår hos en so opfattes således som en smertefuld sygdom/tilskadekomst og skal som sådan have behandling og pleje hurtigst muligt. Undladelse heraf opfattes af Rådet som dyreværns-mæssigt kritisabelt og tegn på manglende omsorg for dyrets situation.

Rådet vil karakterisere det forhold, at en so udvikler et skuldarsår grad 3 henholdsvis grad 4 som uforsvarlig henholdsvis groft uforsvarlig behandling af soen, jf. dyreværnslovens §§ 1 og 2.

Spørgsmål 2:

Hvor lang tid tager det minimum at udvikle et skuldarsår af henholdsvis grad 3 og grad 4 hos en so?

Svar ad 2:

Rådet har forelagt spørgsmålet for Institut for Veterinær Patobiologi, som har svaret, at samtlige af de grad 3 og 4 skuldersår, som er blevet undersøgt på Institut for Veterinær Patobiologi, har været kroniske, hvorved forstås, at såret har været ledsaget af makroskopisk synlige, reparatoriske processer (Lund et al. 2003, Jensen et al. 2006). Dette er i overensstemmelse med de af Kaiser et al. (2007) nyligt offentliggjorte resultater, hvor søer med grad 1 og grad 2 skuldersår, der ikke tilbydes blødt underlag (måtte), vil kunne udvikle grad 3 skuldersår. Ligeledes er det i en nyligt publiceret undersøgelse af søer på et slagteri fundet, at alle grad 3 og 4 skuldersår var kroniske (Strathe, 2007).

På baggrund af denne besvarelse fra Institut for Veterinær Patobiologi kan det udtales, at skuldersår af grad 3 og 4 tager dage for at udvikles.

Spørgsmål 3:

Kan skuldersår hos søer opstå indefra således, at de på intet tidspunkt ved udvendig besigtigelse af soen har været synlige for svineproducenten og besætningsdyrlægen?

Svar ad 3:

Rådet har forelagt spørgsmålet for Institut for Veterinær Patobiologi. De kliniske aspekter af skuldersår hos søer er på besætningsniveau nyligt undersøgt af Kaiser et al. (2007). I undersøgelsen, der omhandlede observationer i 3 besætninger, blev alle søer, der udviklede skuldersår, inddraget i undersøgelserne og observeret 5 gange over en periode på 1 år. I undersøgelserne blev kun registreret søer med skuldersår grad 1 eller grad 2, idet søer, der udviklede skuldersår henimod grad 3, blev sat i sygesti eller aflivet af velfærdsmæssige grunde. Af undersøgelserne fremgår det således at samtlige 303 søer, der udviklede skuldersår i besætningerne, kunne identificeres og klassificeres initialt som grad 1 eller grad 2 skuldersår. Af undersøgelserne udført af Strathe (2007), hvor søer undersøgte umiddelbart før slagtning, var resultatet, at alle grad 3 og grad 4 skuldersår var klinisk erkendbare umiddelbart før slagtning.

På baggrund af de nyligt udførte kliniske undersøgelser, kan det udtales, at skulderrsårerne i alle tilfælde har kunnet erkendes.

Spørgsmål 4:

Finder Det Veterinære Sundhedsråd det fagligt korrekt, at anmelde udvendigt ophelede skulderrsår hos søer af grad 3 og grad 4 til politiet som formodede strafbare forhold?

Svar ad 4:

Rådet finder vedrørende udvendigt ophelede skulderrsår, der er dokumenteret at have været grad 3, at det ikke kan udelukkes, at ejeren på tidspunktet, hvor han opdagede eller blev gjort opmærksom på, at såret var et grad 3 skulderrsår, der karakteriseres som uforsvarlig behandling af soen, ved en hurtig og passende behandling har sørget for at såret er afhelet. I sådanne tilfælde, hvor forholdet rettes straks, finder Rådet, at det kan være fagligt korrekt ikke at anmelde forholdet til politiet, jf. § 20, stk. 1 i dyreværnsloven.

Rådet finder vedrørende udvendigt ophelede skulderrsår, der er dokumenteret at have været grad 4, at det er fagligt korrekt at foretage anmeldelse, idet opståelsen af sådanne sår altid har en udviklingstid, der har muliggjort indgriben inden det udviklede sig til grad 4, der karakteriseres som groft uforsvarlig behandling af soen uagtet, at såret på undersøgelsestidspunktet er fuldt ophelet.

Spørgsmål 5:

Vil det i almindelighed være muligt ved korrekt håndtering og behandling at forhindre, at et skulderrsår udvikler sig til et skulderrsår af henholdsvis grad 3 og grad 4?

Svar ad 5:

Ja. Rådet anser udvikling af kroniske skulderrsår hos søer for en tilstand, der kan forebygges eller afhjælpes tidligt i forløbet ved tilstrækkelig opmærksomhed og rettidig indgriben fra staldpersonalets side. Soen bør straks det ved de daglige tilsyn konstateres, at et skulderrsår er under udvikling tilbydes et blødere leje i form af halm eller gummimåtte ligesom såret bør behandles med blødgørende desinficerende salve. Skulderrsår kan herved i almindelighed standses og afheles inden tilstan-

den udvikler sig til et forhold af dyreværns-
mæssigt betænkelig karakter.

Spørgsmål 6:

Giver ovenstående i øvrigt Det Veterinære
Sundhedsråd anledning til yderligere bemærkninger?

Svar ad 6:

Rådet ser i sagsbehandlingen tilfælde, hvor leve-
randører af søer med formodet afhelede skuldarsår
anmeldes for dette, uden at der ved det levende
syn er bemærket kritisable forhold vedrørende sø-
erne. Rådet finder det overraskende, idet der skal
henvises til speciale undersøgelsen fra 2007:
"Shoulder lesions in danish sows" udført på Skær-
bæk slagteri af veterinærstuderende Jens Strathe
under supervision af professor Jens Peter Nielsen
og hvor det konkluderes, at der for alle anmelde-
pligtige skuldarsår i undersøgelsen gjaldt, at
disse også blev fundet ved den kliniske undersø-
gelse i stalden og at sårene var beskrevet med
stort set de samme symptomer (hudforandring, fast
og adherent hævelse). Der blev altså fundet en
klar overensstemmelse mellem fundene ved det le-
vende syn og post mortem undersøgelserne. Efter
Rådet vurdering er det derfor vigtigt, at de pato-
anatomiske forandringer, der konstateres ved det
levende syn samt eventuel fotodokumentation indgår
i beskrivelsen og dokumentationen af de anmeldte
skuldarsår.

Hvad angår anmeldelse af skuldarsår konstateret
under velfærdsbesøg i sostalde savner Rådet under-
tiden dokumentation for skuldarsårenes grad, hvor
den kontrollerende dyrlæge ikke har foretaget an-
det end en visuel vurdering, herunder foto. Dette
finder Rådet mangelfuldt, når der i anmeldelsen
efterfølgende angives, at sårene inddrog underlig-
gende bindevæv, muskulatur samt knogle. Rådet fin-
der, at huden i sig selv er en dårlig markør for
skuldarsårets grad ved dokumentation af skuldarsår
på det levende dyr. Den visuelle inspektion skal
altid kombineres med beskrivelse af de palpato-
riske fund i det underliggende væv. Her tænkes på
uforskydelige læsioner, større faste hævelser og
evt. beskrivelse fra palpation af direkte knog-
levæv i såret eller større faste knoglenydan-
nelser på skulderbladskammen. Uden disse oplysninger an-
ser Rådet det ikke for muligt at gradinddele skul-
dersårene."

Den 13. november 2007 besvarede Det Veterinære Sundhedsråd blandt andet følgende spørgsmål til brug under en anden ankesag:

"Spørgsmål C:

I hvilket omfang kan transporten og processen på slagteriet, - hvor soen efter slagtning kommer i kar med kogende vand med henblik på opblødning af huden og herefter "afbørstes" i maskine medføre, at et ophelet skuldarsår springer op.

Svar ad C:

Rådet finder risikoen for at et afhelet skuldarsår på grund af transporten springer op som værende minimal.

Rådet finder det absolut muligt, at afhelede skuldarsår springer op som følge af den nævnte maskinelle behandling af soen efter slagtningen.

Spørgsmål D

Er det muligt, at et skuldarsår efter opskæringen på slagteriet fremstår visuelt anderledes end skuldarsåret gjorde på det tidspunkt, hvor den led heraf?

Svar ad D:

Ja."

Under forberedelsen af en anden ankesag om tiltale for overtrædelse af dyreværnslovens § 28, stk. 1, m.v. vedrørende skuldarsår på søer forelagde Statsadvokaten for Nord- og Østjylland i 2007 nogle spørgsmål for Det Veterinære Sundhedsråd, som den 24. januar 2008 besvarede spørgsmålene således:

"Spørgsmål A:

Under hensyn til, at der er rejst tiltalte for et skuldarsår af grad 3, og at skuldarsår af grad 3 ved Fødevarestyrelsens skrivelse af 6. juli 2006 til regionerne (bilag G) rubriceres som simpel uagtsomhed anmodes Det Veterinære Sundhedsråd om at meddele, om Rådet fastholder sin konklusion i svar på spørgsmål 1 af 17. februar 2006 til Politimesteren i Randers, hvorefter "Rådet vil karak-

terisere forholdet som groft uforsvarlig behandling af søerne" ...

Svar ad A:

Rådet har som anført i besvarelsen af spørgsmål 1 af 17. februar 2006 lagt de patologiske beskrivelser af søernes skuldersår, som de fremgår af anmeldelsen, til grund. Det er Rådets vurdering, at disse angivelser godtgør, at der var tale om skuldersår af grad 4.

Såfremt det lægges til grund, at skuldersårene uagtet de patologiske beskrivelser vurderes til grad 3, vil Rådet karakterisere forholdet som uforsvarlig behandling af søerne, jf. dyreværnslovens §§ 1, 2 og 3, 1. punktum.

Spørgsmål B:

Er Det Veterinære Sundhedsråd enig med veterinærdyrlæge vidneudsagn i dommen, fremlagt som bilag E (F?), hvorefter "Hun kan ikke med sikkerhed konstatere, om såret er grad 3 eller 4 før gennemskæring af knoglen."

Svar ad B:

Det er Rådets vurdering, at der kan være forskelle i vurderingen, hvad angår rubricering af grad 3 og 4 skuldersår, når de skal bedømmes hos den levende so. Dette beror på, at skuldersår ofte er kroniske lidelser med en stor forskel i ophelingsgrad, hvorfor en præcis graduering mellem grad 3 og 4 kan være maskeret af de vekslende grader af arvæv i og omkring såret. Disse forskellige stadier af opheling kan skjule en evt. underliggende knoglenydannelse, som således først præcist kan erkendes efter gennemskæring. Dette forhold gør sig gældende ved skelnen mellem grad 3 og grad 4 skuldersår, hvor der i begge tilfælde altid vil være uforskydelige faste hævelser i området.

Rådet er således enig i, at sikkerheden vedr. en rubricering af kroniske skuldersår som værende grad 3 eller grad 4 skuldersår øges ved gennemskæring af knoglen efter slagtingen.

Det er Rådets vurdering, at det altid efter en grundig undersøgelse af soen i levende live vil være muligt at rubricere et grad 3 og et grad 4 skuldersår som værende minimum et grad 3 skuldersår. Af undersøgelserne udført af Strathe (2007), (bilag C), hvor søer undersøgte umiddelbart før

og efter slagtning, fremgår, at alle grad 3 og grad 4 skulderyår i undersøgelsen kunne erkendes klinisk umiddelbart før slagtning.

Spørgsmål C:

Hvis spørgsmål [B] besvares bekræftende, bedes Rådet angive, om man heller ikke med sikkerhed vil kunne konstatere, om et skulderyår er grad 2 eller 3 uden først at have gennemskåret knoglen.

Svar ad C:

Rådet finder, at der er en høj grad af sikkerhed ved vurdering af, om et skulderyår skal rubriceres som et grad 2 eller 3 skulderyår på den levende so. Et grad 2 skulderyår har ikke gennembrudt huden, hvorfor huden uafhængig af ophelingsgrad altid hos grad 2 vil være sammenhængende og fuldt forskydeligt i forhold til de underliggende væv, hvilket ikke er tilfældet ved et grad 3 og 4 skulderyår.

Spørgsmål D:

Med hvilken grad af sikkerhed kan en svineproducent eller dennes medhjælper visuelt eller ved at føle på dyret fastslå, at et skulderyår hos en velnæret so i levende live, dvs. i besætningen, kan rubriceres som henholdsvis grad 2, 3 eller 4, og kan der ved en sådan undersøgelse være en "glidende overgang" mellem de angivne grader for en person, der forudsættes at have erfaring med pasning af søer, men er uden veterinær uddannelse.

Svar ad D:

Rådet finder, at der ved vurderingen af et skulderyår hos en levende so altid udover en visuel inspektion skal indgå en grundig palpation af såret for at vurdere hudens forskydelighed i forhold til de underliggende væv og for at vurdere en evt. tilstedeværelse af større eller mindre faste hævelser under en eventuel sårskorpe.

Resultatet af en sådan undersøgelse giver med iagttagelse af de forhold, der er nævnt i svar ad B, efter Rådets vurdering et nogenlunde sikkert grundlag for rubricering af et skulderyår og dette gælder såvel for lægmand som for dyrlæge.

Et pilotprojekt fra Dansk Svineproduktion, meddelelse nr. 798, fremlagt som bilag i sagen, viste kun en moderat overensstemmelse mellem bedømmere

af graden af slagtesøers skuldersår bedømt først på den levende so og efterfølgende på slagtekroppen.

Denne variation baserede sig hovedsagelig på skuldersår grad 0, 1 og 2.

Det fremgår tillige af undersøgelsen, at der generelt var en lavere gradsvurdering af skuldersårene på slagtekroppen i forhold til vurderingen ved det levende syn.

Rådet finder ikke, at der er en glidende overgang mellem de angivne grader, men skal med henvisning til svar ad B og C anføre, at ophelingsgraden i visse tilfælde kan gøre det vanskeligt præcist at angive, hvorvidt et sår er grad 3 eller grad 4. Dette gør sig efter Rådets vurdering ikke gældende, når der skal sondres mellem grad 2 og højere grader.

Spørgsmål E:

Idet der henvises til rapporten fremlagt som bilag C og artiklen fremlagt som bilag E bedes det angivet, om Det Veterinære Sundhedsråd er enig i, at der er større usikkerhed med hensyn til konstatering af et skuldersår af grad 3-4 ved en visuel undersøgelse end post mortem ved opskæring af skulderen.

Svar ad E:

Rådet skal indledningsvis anføre, at Rådet ikke tolker konklusionen i rapporten fremlagt som bilag C på samme måde som spørgeren. I undersøgelsen bestod vurderingen af de levende søer udover en visuel inspektion tillige, som en undersøgelse af et skuldersår rettelig bør, af en grundig palpatorisk undersøgelse af såret, dets underliggende strukturer og dets omgivelser. De herved indsamlede informationer dannede grundlag for en gradinddeling af skuldersårene før slagtningen. Dette sammenlignedes med de fund, der blev gjort efter slagtningen, hvor det altid er muligt mest præcist at gradinddele skuldersår.

Rådet skal henvide til oplysningerne i svar ad B og C og herudover anføre, at en vurdering af et skuldersår baseret udelukkende på en visuel inspektion indebærer en stor usikkerhed med hensyn til en præcis gradinddeling og Rådet er således

enig med spørgeren i, at der er større usikkerhed ved udelukkende en visuel bedømmelse end ved post mortem bedømmelsen ved opskæring af skulderen.

Spørgsmål F1:

Idet der henvises til resultatet af de empiriske undersøgelser, således som de fremgår af bilag D, bedes Det Veterinære Sundhedsråd angive, om rådet er enig i, at det ikke kan udelukkes, at et skuldarsår kan opstå indefra over tid, uden at det giver sig udslag i et åbent sår.

Svar ad F1:

Rådet har forelagt spørgsmålet for Institut for Veterinær Patobiologi. Herfra anføres, at de kliniske aspekter af skuldarsår hos søer på besætningsniveau nyligt at undersøgt af Kaiser et al. (2007). I undersøgelsen, der omhandlede observationer i 3 besætninger, blev alle søer, der udviklede skuldarsår, inddraget i undersøgelserne og observeret 5 gange over en periode på 1 år. I undersøgelserne blev kun registreret udviklingen hos søer med skuldarsår grad 1 eller grad 2, idet søer, der udviklede skuldarsår hen imod grad 3, blev sat i sygesti eller aflivet af velfærdsmæssige grunde. Af undersøgelserne fremgår det således, at samtlige 303 søer, der udviklede skuldarsår i besætningerne, kunne identificeres og klassificeres initialt som grad 1 eller grad 2 skuldarsår.

Det fremgår herudover af undersøgelserne udført af Strathe (2007), bilag C, hvor søer undersøgte både umiddelbart før og efter slagtning, at alle grad 3 og grad 4 skuldarsår i undersøgelsen kunne erkendes klinisk umiddelbart før slagtning.

Rådet skal henvise til disse undersøgelser og er ikke bekendt med videnskabelige undersøgelser eller forsøg, der viser, at skuldarsår hos søer kan opstå indefra over tid, uden at det giver sig udslag i et åbent sår.

Spørgsmål F2:

Hvis Det Veterinære Sundhedsråd besvarer spørgsmål F1 helt eller delvist benægtende, bedes dette nærmere begrundet, og det bedes angivet, om svaret støttes på videnskabelige forsøg, og i bekræftende fald hvilke.

Svar ad F2:
Se svar ad F1."

Justitsministeriet nedsatte i juni 2007 en arbejdsgruppe, som blandt andet skulle foretage en undersøgelse og en vurdering af de forhold, som har betydning for søers udvikling af skulderrsår. Arbejdsgruppens rapport, "Arbejdsgrupperapport om skulderrsår hos søer", der blev offentliggjort den 8. maj 2008, indeholder blandt andet følgende:

"6. Arbejdsgruppens overvejelser og anbefalinger

Kapitel 6 indeholder arbejdsgruppens analyse og forslag til et nationalt skulderrsårsprogram. Afsnit 6.1. indeholder arbejdsgruppens overvejelser om bedømmelsen af skulderrsår, hvor arbejdsgruppen bl.a. foreslår en mere enkel metode til bedømmelse af skulderrsår. Når arbejdsgruppen fremsætter dette forslag, skyldes det, at den nuværende metode til at bedømme skulderrsår efter arbejdsgruppens opfattelse ikke er anvendelig på levende dyr, ligesom den indebærer en række u hensigtsmæssigheder i praksis i forhold til dyreværnslovgivningen. Forslaget giver efter arbejdsgruppens opfattelse et bedre grundlag for en mere hensigtsmæssig national overvågning og kontrol med antallet af skulderrsår i de danske sobesætninger. Endvidere indebærer forslaget, at den dyreværns mæssige bedømmelse af skulderrsår i relation til dyreværnsloven i højere grad kan baseres på et individuelt skøn foretaget af en dyrlæge og ikke som i dag, hvor den snarere hviler på en indbygget automatik.

.....

6.1 Bedømmelsen af skulderrsår

Efter arbejdsgruppens opfattelse er det et grundlæggende problem, når man taler om, at antallet af skulderrsår skal reduceres, at der i dag ikke findes et fuldstændigt overblik over problemets omfang, jf. i den forbindelse også videnssynthesen om skulderrsår, der er nærmere omtalt ovenfor i kapitel 5. Uden et objektive og repræsentative datagrundlag for antallet af søer med skulderrsår i besætninger og blandt afgangssøer (herunder søer, der sendes til destruktio n) er det ikke muligt at vurdere, om en styrket indsats for nedbringelse af antallet af skulderrsår i realiteten virker og i hvilken takt.

Tilvejebringelse af et objektivt og repræsentativt datagrundlag for antallet af søer med skuldarsår kræver efter arbejdsgruppens opfattelse en metode til at bedømme og registrere skuldarsår, der kan anvendes på levende søer, der befinder sig i besætningen eller som afgår fra besætningen. Den veterinærpatologiske metode til gruppering af skuldarsår, der i øjeblikket anvendes, er efter arbejdsgruppens opfattelse ikke egnet hertil.

Bedømmelsesmetoden baserer sig på en vanskelig veterinærpatologisk vurdering, der indebærer rubricering af skuldarsår i graderne 0 til 4, jf. gennemgangen ovenfor i kapitel 4 og 5. Anvendelsen af metoden kræver som udgangspunkt veterinærfaglig eller patologisk viden, og kan som udgangspunkt - hvis en tilstrækkelig sikker rubricering skal finde sted - alene udføres på døde søer gennem en egentlig obduktion.

Der findes desuden ikke i dag efter arbejdsgruppens opfattelse praktisk anvendelige objektive tekniske metoder til at bedømme, hvor alvorligt et skuldarsår er. Tekniske bedømmelsesmetoder, der f.eks. kan være baseret på ultralyd, billedbehandling, varmemaalning eller lignende, vil for indeværende primært kunne bruges som objektive referencemetoder i forbindelse med træning af såvel dyrlæger, teknikere som landsmænd i at bedømme skuldarsår.

På den baggrund anbefaler arbejdsgruppen, at der iværksættes yderligere forskningstiltag, der kan danne grundlag for udviklingen af en sådan ny objektiv teknologisk metode til at bedømme, hvorvidt der er tale om et skuldarsår i gradueret form. Disse tiltag bør således bl.a. afdække nye og mere effektive metoder for tidlig bedømmelse og graduering af skuldarsår og andre skader.

Idet der ikke på nuværende tidspunkt er udsigt til, at en sådan ny objektiv teknologisk bedømmelsesmetode vil være udviklet indenfor en overskuelig fremtid, finder arbejdsgruppen, at der i den mellemtilværende periode, og særligt til brug for implementeringen af arbejdsgruppens forslag i denne rapport, er brug for en alternativ metode til den i dag anvendte veterinærpatologiske bedømmelsesmetode.

Efter arbejdsgruppens opfattelse bør en alternativ bedømmelsesmetode sikre, at der kan skelnes mellem egentlige skuldarsår og øvrige skader på svinets

krop som følge af bid eller slag fra andre søer eller mod inventar (slagskader). En sådan skelnen vil under alle omstændigheder kræve en vis praktisk træning og viden om svinets anatomi. Den grundlæggende forskel mellem skuldarsåret og f.eks. slagskader er, at der efter slagskader ikke nødvendigvis kommer et egentligt sår, ligesom der ikke er synlige vævsbeskadigelser på det levende dyr, jf. bilag 1 og bilag 2. Det bemærkes, at slagskader således forekommer i visse besætninger med samme hyppighed som skuldarsår, jf. bilag 4.

For den levende so finder arbejdsgruppen således, at der bør ske bedømmelse af søer ved et visuelt syn (inspektion) af soens skuldre. I de tilfælde, hvor der er synlige tegn på skuldarsår, suppleres undersøgelsen med palpation (berøring). Herved kan det med rimelighed slås fast, om skuldarsåret omfatter mere end blot en overfladisk hudskade, om som dybtliggende væv og knogler tillige er inddraget i skaden.

Arbejdsgruppen anbefaler i forlængelse heraf, at overvågningen af antallet af skuldarsår hos de levende søer, der for indtil videre baseres på en mere enkel teknisk bedømmelse, der består af en konkret vurdering af, om der er et sår på soens skulder. Hvis dette er tilfældet undersøges det, om huden er bevægelig i forhold til underliggende væv. Hvis huden er bevægelig, er der tale om et let skuldarsår, og hvis huden ikke er bevægelig, er der tale om et svært skuldarsår.

Det første tegn på, at en so er ved at udvikle et skuldarsår, er rødme i huden over det angrebne område. I forslaget til en mere enkel teknisk bedømmelse af skuldarsår indgår rødme ikke i klassificeringen. Det skyldes, at rødme efter arbejdsgruppens opfattelse er et meget uspecifikt symptom, der også kan opstå ved en række andre ubetydelige forhold. En inddragelse af rødme i bedømmelsen, vil således besværliggøre en korrekt og sikker bedømmelse. I den veterinærpatologiske skala indgår rødme heller ikke i vurderingen af skuldarsår.

Hudens bevægelighed i forhold til underliggende væv ændres i takt med udviklingen af skuldarsår hos søer. Når vævslag er sammenhængende, tales der om adhærencer. Adhærencerne er en indikation på, at den pågældende so i længere tid har udviklet og haft et skuldarsår, der kan have været ubehandlet.

Gennem grundige undersøgelser af sår har man - som omtalt i kapitel 4 og 5 - i den veterinærpatologiske praksis etableret en veterinærpatologisk opdeling af skulderrsår i fem grader, 0 til 4. Denne mere fine inddeling har været særlig relevant for de alvorligere grader (grad 3 og 4), hvor vurderingen ofte er baseret på undersøgelser af døde søer, hvor man gennem indskæring og visse tilfælde vævsundersøgelser (histologi) fastlægger, om der er tale om et skulderrsår af grad 3 og 4.

Den af arbejdsgruppen forslåede nye skala for skulderrsår i grupperne "ingen, let eller svært", kan overføres på følgende måde til den traditionelle inddeling i graderne "0 til 4". "Ingen skulderrsår" svarer til et skulderrsår af "grad 0"; et "let skulderrsår" svarer til et skulderrsår af "grad 1 eller 2 uden adhærencer"; og et "svært skulderrsår" svarer til et skulderrsår af "grad 2 med adhærencer eller derover".

Arbejdsgruppens forslag til en ny bedømmelse kan herefter beskrives på følgende måde:

Ny bedømmelse	Beskrivelse
Ingen skulderrsår	Ingen synlige sår på på soens skulderparti
Let skulderrsår	Sår på soens skulderparti uden adhærencer (huden er frit bevægelig)
Svært skulderrsår	Sår på soens skulderparti med adhærencer (huden er ikke frit bevægelig)

Arbejdsgruppen skal gøre opmærksom på, at alvorlige skulderrsår, hvor underhuden eller underhuden og dybereliggende struktur såsom muskulatur og skulderbladsknogle er berørt, er så alvorlige, at disse tilfælde udgør en groft uforsvarlig behandling af soen. Den af arbejdsgruppen forslåede nye bedømmelse ændrer ikke herpå.

En national overvågning af antallet af skulderrsår bør ikke baseres på den omtalte veterinærpatologiske opdeling i graderne 0 til 4, men på den enkle tekniske bedømmelse i kun tre kategorierne: ingen, let, eller svært skulderrsår.

Arbejdsgruppen begrundet dette med, at der af praktiske grunde bør anvendes et system, der gør det muligt for trænedede lægpersoner at vurdere skulder-

sår på levende søer. Det er således arbejdsgruppens opfattelse, at trænede lægpersoner vil kunne bedømme søerne efter den mere enkle tekniske metode. Dette er ikke muligt ved anvendelse af den veterinærpatologiske metode, da den kræver veterinærdiagnostisk og patologisk ekspertise.

Endvidere har undersøgelser, jf. kapitel 5, vist, at der kun består moderat reproducérbarhed mellem forskellige personers inddeling af skuldarsår i graderne 0-4 ved brug af den veterinærpatologiske skala på levende dyr. Dette er dokumenteret med statistisk sikkerhed for de lette grader. Ved at indføre den foreslåede tekniske skala mindskes antallet af grupperinger fra 5 til 3, hvilket vurderes at kunne øge reproducérbarheden.

Endelig er der stor forskel på, i hvilken gruppe et skuldarsår efter den veterinærpatologiske bedømmelsesmetode placeres, afhængigt af om der tale om en undersøgelse af et levende dyr eller et dødt dyr. Dette indebærer efter arbejdsgruppens opfattelse, at man for sammenlignelighedens skyld bør basere en egentlig national overvågning af skuldarsår på en af de nævnte grupper, dvs. enten på syn af levende dyr eller kontrol af det døde dyr.

Forslaget om en mere enkel tekniske bedømmelse af skuldarsår (ingen, let, svært) vil i den forbindelse være den metode, der rammer bredest, idet den kan anvendes på levende dyr såvel i besætninger, i forbindelse med det levende syn før slagtning, og i forbindelse med kontrol på samlesteder af dyr til eksport."

Som bilag til Fødevareregionens politianmeldelse af 14. marts 2006 til Politimesteren i Haderslev er blandt andet fem fotos (foto A - E) af soen, hvor soen er afbilledet som opskåret slagtekrop, der er ophængt i krog.

Tiltalte og vidnet embedsdyrlæge $\checkmark 1$ har for landsretten i det væsentlige forklaret som i 1. instans.

Der er yderligere afgivet forklaring af dyrlæge $\checkmark 2$, dyrlæge $\checkmark 3$, dyrlæge $\checkmark 4$, produktionschef $\checkmark 5$ og dyrlæge $\checkmark 6$.

Tiltalte har supplerende forklaret, at han ikke husker, om soen tidligere havde haft et skuldersår. Var det tilfældet, havde det kun været af grad 1 eller 2. Sårene blev altid behandlet, dog ikke medicinsk. Det er ikke korrekt, når embedsdyrlæge V1 har forklaret om den omhandlede so, at der tidligere havde været et åbent sår, hvor knoglen næsten havde stukket ud. I dag må man gerne indlevere en so med skuldersår af grad 3 til slagtning, hvis såret er tilstrækkelig afhelet.

Embedsdyrlæge V1 har supplerende forklaret, at foto A viser skulderblad og skuldersår. På foto C er såret afhelet lidt. Knoglen er ujævn, og der er knoglenydannelse og såræv. Det er på baggrund af disse forhold, at han vurderede skuldersåret til at være af grad 3. Rifterne rundt om såret er sår fra slag, hvilket er helt normalt, og det har intet med skuldersåret at gøre. Rifterne er formentlig opstået på slagteriet, hvor dyrene kan have bidt hinanden. Skuldersåret blev tydeligt i forbindelse med skoldning af. Det er hans erfaring, at et skuldersår med et udseende som det foreliggende er udtryk for, at knoglen har været lige ved at stikke ud. Han vurderer ikke i dag som forklaret i byretten, at det tager ca. et halvt år for, at et skuldersår kan udvikle sig til grad 3. Det er muligt i dag at levere søer til slagteri med skuldersår af grad 3, hvis såret er tilstrækkelig afhelet. Efter en udtalelse fra Det Veterinære Sundhedsråd foretager han ikke længere anmeldelse af skuldersår af grad 3.

Dyrlæge V2 har forklaret, at hun har været dyrlæge for tiltaltens besætning gennem de sidste 10 år. Tiltalte har et nyere staldanlæg. Der er højeste sundhedsstatus i be-

sætningen og en høj produktivitet. Besøgsrapporten fra den 25. januar 2006 er udarbejdet på et tidspunkt, hvor der var meget fokus på problematikken om skuldarsår. Bemærkningen om "I dag kun 2 søer med begyndende skuldarsår" skal opfattes som en positiv udtalelse, idet det var et meget lille antal set i forhold til de generelle problemer med skuldarsår i branchen på dette tidspunkt. Besøget den 25. januar 2006 var formentlig det sidste, inden soen blev leveret til slagtning. Ved hendes besøg gennemgik hun alle staldafsnit, og hun så til alle dyr. Der blev ikke foretaget en individuel undersøgelse af hvert enkelt dyr, og hun vækkede blandt andet ikke sovende dyr for en nærmere undersøgelse. Praksis er nu, at søer med afhelede skuldarsår af grad 3 kan indleveres til slagtning. En dyrlæge skal dog skønne, at det er forsvarligt for dyret. Hun har ikke oplevet, at det har været uforsvarligt, at en so med afhelet grad 3 skuldarsår sendes til slagtning.

Dyrlæge V3 har forklaret, at han driver en dyrlægepraksis med hovedvægt på rådgivning til svineproducenter, som har besætninger med særlige problemer, ligesom han udfører videnskabeligt arbejde indenfor faget på et praktisk niveau. Han har ved en undersøgelse søgt at belyse årsagen til skuldarsårene, herunder om graden af kamvinklen havde betydning. Undersøgelsen omfattede søer med fremstående skulderbladskam. Resultatet af undersøgelsen bekræftede ham i, at det er tvivlsomt, om skuldarsårene opstår med et overfladisk sår i huden, der langsomt bliver dybere og dybere. Denne udvikling af skaderne betegnes normalt "top to bottom". Det er snarere tilfældet, at skaderne opstår i dybden og gradvist bliver synlige på overfladen. Det er tvivlsomt, om skaderne opstår efter langvarig og vedvarende trykbelastning. Det er mere sandsynligt, at skaderne opstår akut efter voldsomme

slag, når soen rejser sig op. Hans undersøgelser viste også, at der ikke er sammenhæng mellem kamvinkel og et klinisk skuldersår. Gradueringen af skuldersårene fra grad 0 til 4 er ikke hensigtsmæssig, og den afspejler ikke sygdomsudviklingen. Der foreligger ikke videnskabelig dokumentation for, at dyrene oplever smerte ved skuldersår. Gradinddelingen er ikke relevant i relation til soens smerteoplevelse. Undersøgelsen af skader på soens skulderkam bekræftede mistanken om, at der godt kan være skader på skulderkammen, uden at man kan se det på overhuden. En so med skuldersår af grad 3 må i dag leveres til slagtning, hvis såret er afhelet. Hvis han konstaterer et grad 3 skuldersår i en besætning, foretager han ikke anmeldelse. I stedet rådgiver han om sygdomsbekæmpelse, herunder om at afvænne soen fra smågrisene og sætte den i sygesti. Hvis soen har haft et skuldersår med kategori 3, der er afhelet, vil han ikke anbefale, at soen sendes til slagtning, da der er risiko for, at slagteriet vil kategorisere såret til grad 4.

Dyrlæge V4 har forklaret, at hun er ansat i Dansk Svineproduktion, der er en brancheorganisation. Hun beskæftiger sig blandt andet med forskningsopgaver og har været forsøgsleder på et projekt om undersøgelse af søer med skuldersår. Der var tale om et projekt, hvor Fødevarestyrelsens Dyrevelfærdsrejsehold og Dansk Svineproduktion i et samarbejde vurderede skuldersår på levende søer og efterfølgende på slagtekroppene på to slagterier i Skærbæk og Sæby. Ved undersøgelserne forekom der også eksempler på afhelede skuldersår. Synet af levende søer bestod i en besigtigelse og en beføling af et eventuelt sår. Det skulle blandt andet undersøges, om huden var forskydelig. Når huden ikke var forskydelig, var det normalt udtryk for, at der var tale om et alvorligt skuldersår. Ved åbne sår mærkedes også under-

liggende lag efter ved befølingen, idet man herved skulle undersøge bl.a. for eventuelle forandringer i knoglen. Undersøgelsen tog normalt et par minutter pr. so, og det var almindeligvis rigeligt. Undersøgelsen viste, at vurderingen af graden af et skuldersår i nogen grad afhang af den person, der bedømte. Der var ikke overensstemmelse mellem, hvad der blev vurderet ved det levende syn og det, der senere blev vurderet på slagtekroppene. Ved undersøgelsen var bedømmerne usikre på brug af skalaen med de 5 grader. Der var forskellige opfattelser af, hvordan skalaen skulle anvendes, og eksempelvis var der forskellige opfattelser af vurderingen af, om der var tale om et grad 4 sår i de tilfælde, hvor såret var afhelet. Det er i sidste ende en subjektiv og individuel vurdering. Der var ikke nok tilfælde af grad 3 og 4 til, at man kunne udtale sig, om årsagen til disse sår.

Produktionschef V5 har forklaret, at han er fabrikschef på Danish Crowns slagteri i Skærbæk, som er landets største soslagteri. De slagter udelukkende søer. Han er uddannet slagtermester, og han har det overordnede ansvar for produktionen. Når søerne afleveres, besigtiges de af en dyrlæge i forbindelse med, at dyrene bliver ført samlet til et staldafsnit. Her venter de på at blive aflivet. I stalden kan der være trangplads. Efter aflæsningen kan der godt opstå uro, da der er en hakkeorden blandt dyrene. I den forbindelse kan dyrene godt finde på at bide hinanden. Dyrene venter i en periode i staldafsnittet, og det kan godt vare flere timer, ligesom nogle dyr venter natten over. På det tidspunkt er de normalt rolige. De aflives ved stik og transporteres derefter videre til skoldekar med 60 grader varmt vand. Efter endt skoldning, der tager ca. 10 minutter, kommer dyrene i en hårstøder, som er en maskine til at fjerne hårene. Dyrene bliver trukket igennem maskinen. Den er

indrettet med gummiflapper, som har metalskrabere monteret i enden. Gummiflapperne med skraberne kører rundt om dyret, og herved føres dyret frem samtidig med, at hårene fjernes. Det er en hårdhændet proces, hvilket er nødvendigt for at kunne få hårene af. I forbindelse med slagteprocessen kan der også opstå benbrud. Efter dyret er kommet ud af hårstøderen, hænges det op. Når tarme er taget ud, undersøges dyret af flere dyrlæger, som har hvert sit område at undersøge. Dyrlægeundersøgelsen efter aflivning er af hensyn til at kunne anvende dyret som fødevare og af hensyn til det dyreværnsmæssige.

Dyrlæge V6 har forklaret, at han er uddannet fagdyrlæge indenfor svinesygdomme. Der er tale om en efteruddannelse under Dansk Dyrlægeforeningen. Han driver en dyrlægepraksis med rådgivning indenfor svineproduktion. Han har desuden forskellige opgaver i kraft af sit arbejde som formand for svinesektionen i dyrlægeforeningen. Allerede i 2004 konstaterede han i sin praksis og gennem samtaler med kolleger, at der var problemer med håndteringen af gradsskalaen i praksis. Flere var af den opfattelse, at retningslinjerne for håndtering af skuldarsår, herunder de situationer, hvor dyrlæger skulle foretage anmeldelse efter dyreværnslovens § 20, byggede på et meget begrænset fagligt grundlag. Der er ved den levende kontrol meget usikkerhed, når det skal vurderes, om der er tale om en grad 3 eller grad 4. Det er også tilfældet, selvom undersøgelsen omfatter en beføling. Der er samme problemer ved overgangen mellem grad 2 og grad 3. Han var med til at foretage en undersøgelse, hvor man i en periode fra august 2007 til januar 2008 foretog månedlige optællinger af skuldarsår. Det omhandlede 47 besætninger, hvor samtlige søer i farestalde blev gennemgået og registreret efter gradskalaen. Der blev i mere end 25 % af tilfældene konstateret følelige forandringer i underliggende væv i form

af dybereliggende bindevævsdannelse og bylddannelser, uden at der var synlige tegn på skader eller ar i huden. Ved sådanne forandringer i underliggende væv, vil man normalt vurdere det som grad 3 eller grad 4, hvis der senere opstår et sår ved et udefrakommende traume. Sammenlagt ville det blive vurderet til en grad 3 eller grad 4. Undersøgelsen viste, at søer står med forandringer under huden, der ikke er relateret til egentlige sår. Han er bekendt med dyrlæge Peter Høgedals undersøgelser, og vidnet er enig i, at det er meget sandsynligt, at slag på knoglefremspring kan stamme fra inventar eller fra andet. Han har vurderet smertereaktion på dyr med skuldersår, og efter hans opfattelse eksisterer den ikke. Ved berøring fremkommer ikke en smerte reaktion ved undersøgelse i de dybere lag. Der fremkommer heller ikke reaktion ved afvask af sårene med eksempelvis vaskemidler, som landmanden nogle gange anvender. Dyrene ligger også på den side, hvor sårene er placeret, og såret ændrer tilsyneladende ikke på dyrenes adfærd. Inddelingen af skuldersårene i graderne 0 - 4 kan til en vis grad bruges på undersøgelse af døde dyr, men den er helt uanvendelig på levende dyr. Med arbejdsgruppens forslag til ny gradskala er det tilstræbt at lave et system, der bedre kan håndteres i staldene af svineproducenterne og af dyrlægerne. Han har gennem sit daglige arbejde i besætningerne erfaret, at der bliver aflivet langt flere dyr på grund af risiko for, at slagteriet bedømmer såret til grad 3 eller 4. Vurderingen af, om dyret skal forblive i farestalden eller i behandling, sker i samarbejde med dyrlægen.

Landsrettens begrundelse og resultat:

Det fremgår af Fødevareregionens brev af 14. marts 2006 til Politimesteren i Haderslev, hvorved Fødevareregionen anmode-

de anklagemyndigheden om at rejse tiltale mod T for overtrædelse af dyreværnslovens § 1 og § 2, at anmodningen byggede på de retningslinier om skuldर्सår hos søer, som Fødevedredirektoratet havde fastsat i sin meddelelse af november 2003, og anklagemyndighedens tiltale har derfor ligeledes bygget på disse retningslinier. Efter de oplysninger, der er forelagt landsretten, om det grundlag, som Fødevedredirektoratet havde for fastsættelsen af retningslinierne af november 2003, om de forskellige veterinærfaglige vurderinger af disse retningslinier, og om de ændringer af retningslinierne, som disse vurderinger har givet anledning til, samt endelig efter den sammenfattende vurdering, som fremgår af "Arbejdsgrupperapport om skuldर्सår hos søer" af maj 2008, lægger landsretten til grund, at den gradinddeling af skuldर्सår, som Fødevedredirektoratet fastsatte i meddelelsen af november 2003 - hverken i sin oprindelige form eller efter de senere justeringer - er egnet til at blive anvendt ved afgørelsen af denne straffesag. Ved afgørelsen af, om tiltalte har overtrådt dyreværnsloven, tager landsretten derfor alene udgangspunkt i det skuldर्सår, som tiltalen vedrører, uden anvendelse af den gradinddeling af skuldर्सår, der er anvendt i Fødevedredirektoratets retningslinier. Landsretten tager således på grundlag af bevisførelsen vedrørende beskaffenheden af skuldर्सåret stilling til, om tiltalte i sit erhverv har udvist en uagtsomhed, som indebærer en overtrædelse af dyreværnslovens § 1 eller § 2.

Efter bevisførelsen for landsretten, herunder Det Veterinære Sundhedsråds besvarelse af 18. november 2003, 17. oktober 2007 og 24. januar 2008 sammenholdt med "Arbejdsgrupperapport om skuldर्सår hos søer", lægges det til grund, at skuldर्सår, hvor underhuden eller underhuden og dybereliggende strukturer så som muskulatur og skulderbladsknogle er be-

rørt, er af en sådan beskaffenhed, at det er en uforsvarlig eller en grov uforsvarlig behandling af soen, hvis den ansvarlige for soen ikke griber ind med de relevante foranstaltninger. Det er således landsrettens opgave at vurdere, om anklagemyndigheden har ført bevis for, at soen den 27. februar 2006 og i tiden forud herfor havde et skuldarsår af denne beskaffenhed, samt om tiltalte har udvist uagtsomhed ved ikke at konstatere beskaffenheden af skuldarsåret eller ved ikke at gribe ind med de relevante foranstaltninger over for det konstaterede skuldarsår.

Efter tiltaltes forklaring og vidneforklaringen af dyrlæge **V2**, der i forbindelse med aftalen om sundhedsrådgivning løbende og senest den 25. januar 2006 gennemgik besætningen, lægges det til grund, at besætningen var velpas-set, og at der kun forekom meget få tilfælde af skuldarsår. Tiltalte, der har bestridt, at soen havde haft et skuldarsår af grad 3, har forklaret, at der altid blev iværksat behandling af skuldarsårene, når de blev konstateret i grad 1 eller grad 2.

På baggrund af de fremlagte fotos af soen og embedsdyrlæge **V15** vidneforklaring lægges det til grund, at soen havde et skuldarsår, som embedsdyrlægen konstaterede i forbindelse med undersøgelsen af slagtekroppen på slagteriet. Det lægges endvidere til grund, at skuldarsåret ikke blev konstateret i forbindelse med det levende syn på slagteriet. Embedsdyrlæge **V1** har for byretten forklaret, at skuldarsåret ikke har kunnet ses i levende live og har videre for landsretten forklaret, at såret blev tydeligt i forbindelse med vask af soen i skoldekar under slagteprocessen. Det lægges på denne baggrund til grund, at skuldarsåret var afhelet, da tiltalte leverede soen til slagtning, og at de

forandringer omkring skulderknoglen, som embedsdyrlæge
✓ I konstaterede, først har kunnet konstateres ved en
undersøgelse af slagtekroppen.

På den anførte baggrund kan Det Veterinære Sundhedsråds be-
svarelse af spørgsmål 3 i erklæringen af 17. august 2007 ik-
ke tillægges afgørende vægt.

Det er herefter ikke bevist, at tiltalte har undladt at be-
handle soen forsvarligt og beskytte den bedst muligt mod
smerte m.v., jf. dyreværnslovens § 1, eller at tiltalte har
undladt at sørge for, at soen blev behandlet omsorgsfuldt,
herunder at den blev passet under hensyntagen til dens sund-
hedsmæssige behov i overensstemmelse med anerkendte prakti-
ske og videnskabelige erfaringer m.v., jf. dyreværnslovens §
2.

Landsretten frifinder derfor tiltalte.

T h i k e n d e s f o r r e t :

Tiltalte frifindes.

Statskassen skal betale sagens omkostninger for begge ret-
ter.

C. Haubek

Thomas Jønler

Jørgen Lykkegård
(kst.)

Cfr.

Uden betaling.

Udskriftens rigtighed bekræftes.

Vestre Landsret,

Viborg den 6. juni 2008

René Stephansen

retssekretær

